

tienduizenden militairen overblijven voor wie in de maatschappij geen emplooi bestond; bracht men die nu in een aparte dienst samen die als 'Opbouwdienst' zou gaan werken aan het soort objecten dat in Duitsland door de *Reichsarbeitsdienst* ter hand genomen werd, dan voorkwam men in bezet gebied uitbreiding van de werkloosheid en dan had men een organisatie geschapen die in een later stadium tot een Arbeidsdienst getransformeerd zou kunnen worden. Begin juli zei Schmidt tegen Mussert dat men met de Arbeidsdienst nog even zou wachten: 'Eerst opbouwdienst-Breunisse die in werkelijkheid afbraakdienst is. Over zes maanden misschien zover dat arbeidsdienst kan begonnen worden.'¹ De naam van majoor Breunese die commandant van de Opbouwdienst zou worden, kwam, ook alweer verkeerdt gespeld, eveneens in Seyss-Inquarts eerste rapport aan Hitler voor:

*'Die nicht in andere Beschäftigungen übernommenen Offiziere und Mannschaften mit Ausnahme der höheren Ränge wurden in einen Aufbaudienst überführt. Dieser soll die Grundlage für einen künftigen Arbeitsdienst bilden. Die Führung hat der niederländische Major Breunese der schon lange mit den Männern des Reichsarbeitsdienstes im Reich . . . in Verbindung steht und sich immer für das Reich eingesetzt hat. Der Eindruck dieses Mannes ist ein ausgezeichnete, derzeit noch betont a-politisch wie dies bei Offizieren üblich is, weltanschaulich in Ordnung.'*²

*

Jacob Nicolaas Breunese was in 1889 in de Achterhoek geboren. Toen zijn vader, een predikant, in '07 stierf, bleef zijn moeder achter met negen kinderen en een pensioen van f 300 per jaar. Van jongsaf wilde Breunese beroeps-officier worden; hij bereikte de officiersrang via het instructiebataljon te Kampen waar ook Colijn zijn militaire scholing in had ontvangen, en vervolgens via de z.g. hoofdcursus te Kampen waar onderofficieren tot officier opgeleid werden. Ook tot de Hogere Krijgsschool werd Breunese toegelaten. Gemakkelijk viel hem dat niet want hij was 'geen groot student'³, maar hij slaagde. Met de rang van majoor was hij tijdens de meidagen stafchef van een der divisies in het westen.

Landelijk had Breunese een zekere bekendheid gekregen als organisator van de Nijmeegse 'Vierdaagse'. In '22 was hij er op het laatste moment als

¹ Mussert: 'Kort verslag bespreking met commissaris-generaal Schmidt . . . 3 juli 1940' (NSB, 15 d). ² Seyss-Inquart: *Erster Bericht*, p. 15-16. ³ J. N. Breunese, 11 nov. 1957.